

Versiune anonimată

Traducere

C-284/24 - 1

Cauza C-284/24

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

23 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

High Court (Irlanda)

Data deciziei de trimitere:

12 aprilie 2024

Reclamant:

LD

Pârâți:

Criminal Injuries Compensation Tribunal

Minister for Justice and Equality

Ireland

Attorney General

[OMISSIS]

HIGH COURT

[OMISSIS]

[Citare națională]

[OMISSIS]

TRIMITERE PRELIMINARĂ ADRESATĂ CURȚII DE JUSTIȚIE A
UNIUNII EUROPENE ÎN TEMEIUL ARTICOLULUI 267 DIN

RO

TRATATUL PRIVIND FUNCȚIONAREA UNIUNII EUROPENE

[OMISSIS] [enumerarea părților]

[OMISSIS] [Etaple procedurii naționale care au condus la adoptarea deciziei de a adresa o întrebare preliminară]

[OMISSIS] întrucât Curtea, la 28 iulie 2023, a amânat pronunțarea referitoare la ordonanța formală privind trimiterea preliminară adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene [OMISSIS]

Și, la 22 martie 2024, a pronunțat pe cale electronică o hotărâre scrisă, atașată în anexa la prezenta,

Fiind prezentate de către părți [OMISSIS] înscrisurile și mijloacele materiale de probă pentru a permite o trimitere preliminară formală adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene și acestea fiind anexate la hotărârea scrisă menționată [OMISSIS] [OMISSIS] [OMISSIS], inclusiv trei rapoarte medicale care detaliază prejudiciile cauzate reclamantului [OMISSIS]

DISPUNE ca, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, întrebările, astfel cum au fost formulate [OMISSIS] în hotărârea scrisă a [High] Court (Înalta Curte, Irlanda) pronunțată la 22 martie 2024 [OMISSIS] [să fie] adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene în vederea pronunțării unei decizii preliminare[,] aceste întrebări fiind[:]

[OMISSIS] [reiterarea întrebărilor de mai jos]

DISPUNE DE ASEMENEA suspendarea cu caracter general a soluționării prezentei proceduri până la pronunțarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a unei decizii preliminare cu privire la întrebările adresate

Curtea [OMISSIS] amână pronunțarea cu privire la cheltuielile de judecată efectuate până în prezent

[OMISSIS]

[OMISSIS] [numele grefierului]

GREFIER

Întocmită la: 22 aprilie 2024

[OMISSIS] [reprezentanții părților]

Anexa menționată anterior

[OMISSIS]

HIGH COURT [ÎNALTA CURTE]

[2024] IEHC 171

[OMISSIS]

22 martie 2024

[OMISSIS] [numărul național de înregistrare]

[OMISSIS] [enumerarea părților]

DATELE DE IDENTIFICARE ALE INSTANȚEI DE TRIMITERE

- 1 Această trimitere preliminară este adresată de High Court of Ireland (Înalta Curte, Irlanda) [OMISSIS] (denumită în continuare „*instanța de trimitere*”) [OMISSIS]
- 2 [OMISSIS] [modalități de notificare]

DATELE DE IDENTIFICARE ALE PĂRȚILOR DIN LITIGIUL PRINCIPAL

- 3 [OMISSIS]

OBIECTUL LITIGIULUI

- 4 Prezenta procedură (denumită în continuare „**procedura principală**”) privește o acțiune introdusă de reclamant în fața Criminal Injuries Compensation Tribunal (Tribunalul pentru despăgubiri pentru prejudiciile produse ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni, Irlanda) (denumit în continuare „**Tribunalul**”) în vederea obținerii unei despăgubiri în cadrul *Scheme of Compensation for Personal Injuries Criminally Inflicted* (Sistemul de despăgubire pentru prejudiciile corporale produse ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni, denumit în continuare „**sistemul**”).
- 5 Sistemul este un mecanism fără caracter normativ prin care statul își îndeplinește în prezent obligațiile care îi revin în temeiul Directivei 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității (denumită în continuare „**Directiva privind despăgubirile**”)¹. Primul pârât, Tribunalul, este organismul responsabil cu aplicarea sistemului la nivelul statului. Al doilea pârât este un minister care are responsabilitatea de a se asigura că sistemul este gestionat în mod eficient de către Tribunal. Cea de a treia pârâtă este persoana juridică care răspunde în fața legii pentru acțiunile celui de al doilea pârât, ale funcționarilor și/sau ale agenților săi. Al patrulea pârât este funcționarul public desemnat prin Constituția Irlandei [care] este acționat în justiție în virtutea

¹ Cu toate că sistemul este, în esență, anterior Directivei privind despăgubirile.

capacității sale de reprezentare. Pârâții de la primul până la al patrulea vor fi denumiți în continuare „pârâții” și/sau „statul”.

- 6 Problema din procedura principală care a dat naștere necesității de a adresa această trimitere în temeiul articolului 267 este dacă excluderea din sistemul de despăgubire pentru prejudicii generale, inclusiv pentru prejudicii morale, împiedică garantarea dreptului reclamantului la o despăgubire echitabilă și corespunzătoare în temeiul articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile. Toate părțile aflate în fața instanței de trimitere sunt de acord că este necesară o trimitere în temeiul articolului 267.

SITUATIA DE FAPT

Actele de violență

- 7 Reclamantul, un inginer software calificat, care s-a născut în Spania, a fost victima unor acte de violență de natură penală grave în Irlanda, la 12 iulie 2015, când a fost atacat pe stradă în fața casei sale de un grup de persoane. Trei persoane, dintre care două erau minore, au fost urmărite penal și condamnate pentru diverse infracțiuni care decurg din actele de violență. Reclamantul nu a fost în măsură să stabilească identitatea agresorilor săi minori.
- 8 Reclamantul a suferit o leziune oculară semnificativă și permanentă și alte vătămări corporale în timpul actelor de violență. Detalii cu privire la vătămrile corporale suferite de acesta au fost prezentate în cererea depusă la Tribunal în numele reclamantului de către avocatul său după cum urmează:

(Reclamantul) a fost atacat de un grup de patru persoane, care l-au lovit puternic cu picioarele trântindu-l la pământ și, ulterior, au continuat să îl lovească pentru aproximativ 20 de minute în timp ce se afla la pământ. (Reclamantul) și-a pierdut cunoștința în timpul atacului. A suferit mai multe leziuni la nivelul ochilor, inclusiv o fractură orbitală în partea de jos a ochiului stâng, foarte aproape de nervul optic. A trebuit să fie supus unei intervenții chirurgicale la ochi și și-a pierdut parțial vederea la ochiul stâng. În prezent, suferă și de diplopie din cauza dislocării unui mușchi al ochiului. Maxilarul (reclamantului) a fost fracturat și un dinte i-a fost ciobit. A suferit o contuzie la umărul stâng. A trebuit să poarte brațul stâng într-o fașă pentru o perioadă de timp, iar acest braț a rămas parțial imobilizat. De asemenea, a suferit leziuni la nivelul taliei și al pieptului. (Reclamantul) suferă, de asemenea, de stres psihologic și anxietate ca urmare a atacului [...]

În prezent, (reclamantul) are dureri și a rămas cu pierderea parțială a vederii la ochiul stâng. Continuă să sufere de diplopie la ambii ochi, în special după ce se trezește dimineața. Brațul său stâng este încă parțial imobilizat. De asemenea, suferă în continuare de stres psihologic și anxietate. Dintele său a rămas ciobit [...]

(Reclamantul) a fost absent de la locul de muncă ca urmare a incidentului [...]

(Reclamantul) a fost concediat de la locul său de muncă și este în prezent șomer².

Cererea reclamantului în temeiul sistemului

9 La 1 octombrie 2015, reclamantul a introdus o cerere de despăgubire la Tribunal în temeiul sistemului. La 14 februarie 2019, reclamantului i-a fost notificată decizia Tribunalului [...] (denumită în continuare „**decizia**”), în baza căreia i-a fost acordată suma de 645,65 euro cu titlu de despăgubire în temeiul sistemului (denumită în continuare „**despăgubirea acordată**”).

10 Decizia indica, printre altele, următoarele:

„(Reclamantul) a suferit prejudicii corporale și daune ca urmare a unor acte de violență și bătăi brutale la 12 iulie 2015 în Dublin, când a fost atacat pe strada din fața casei sale de un grup, inclusiv de minori, dintre care unii au fost acuzați de diverse infracțiuni. (Reclamantul) nu a fost despăgubit până în prezent.

Tribunalul este încredințat că cheltuielile suportate de reclamant solicitate sunt cauzate direct de infracțiunile comise prin violență și că cererea se încadrează în termenii sistemului general [...]

Tribunalul constată că (reclamantul) nu a solicitat cheltuieli determinate de vătămările dentare.

Tribunalul acordă o despăgubire ex gratia în cuantum de 645,62 euro pentru cheltuielile suportate de (reclamant) cauzate direct de infracțiunile comise prin violență reclamate, inclusiv pentru cele justificate.

Tribunalul este împiedicat, în temeiul sistemului, să acorde despăgubiri pentru sume de bani furate de la (reclamant) în timpul atacului sau despăgubiri pentru alte prejudicii sau pagube materiale.”

11 Scrisoarea Tribunalului din 14 februarie 2019 nu a inclus o defalcare a despăgubirii acordate și același lucru a fost solicitat în mod corespunzător de către avocații reclamantului la 3 aprilie 2019. Prin scrisoarea din 10 aprilie 2019, Tribunalul a comunicat avocaților reclamantului o defalcare a despăgubirii acordate, care era următoarea:

„Costuri pentru înlocuirea permisului de conducere 44,20 euro

² În cursul procedurii principale în fața instanței de trimitere, reclamantul a prezentat trei rapoarte medicale care prezintă detalii suplimentare cu privire la vătămările sale corporale. [OMISSIS]

Costuri pentru înlocuirea ochelarilor 339,00 euro

Medicamente 28,82 euro

Spital 100,00 euro

Cheltuieli de deplasare 133,63 euro

Total 645,65 euro

- 12 Reclamantul a solicitat doar cheltuieli în cuantum de 645,65 euro și, prin urmare, despăgubirea acordată reflectă cererea totală formulată pentru cheltuielile suportate. În conformitate cu dispozițiile sistemului, despăgubirea acordată era limitată la cheltuielile suportate de reclamant și nu prevedea nicio despăgubire pentru prejudiciile generale, inclusiv prejudiciul moral, în pofida vătămarilor corporale semnificative și continue suferite de acesta ca urmare a atacului.

Procedura principală

- 13 Reclamantul a introdus acțiunea principală la 2 august 2019, solicitând printre altele:
- *declararea faptului că sistemul este incompatibil cu obligația care îi revine statului în temeiul Directivei 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 și/sau al articolelor 1 și/sau 3 și/sau 4 și/sau 7 și/sau 9 din Carta drepturilor fundamentale întrucât nu asigură o despăgubire echitabilă și corespunzătoare din cauza excluderii din sistem a despăgubirii pentru prejudicii generale, inclusiv pentru prejudicii morale;*
 - *declararea faptului că reclamantul, în calitate de persoană care era victima unei infracțiuni ale cărei drepturi la despăgubire statul era obligat să le aperc, are dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul moral.*

SISTEMUL NATIONAL

- 14 Sistemul este un sistem administrativ fără caracter normativ, finanțat prin subvenții în numerar anuale și limitate, și este conceput pentru a plăti despăgubiri victimelor, în cazurile corespunzătoare, pentru prejudiciile produse ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni.
- 15 Necesitatea unui astfel de sistem a apărut ca urmare a faptului că victimele infracțiunilor nu dispuneau de nicio cale de atac practicabilă și eficientă pentru prejudiciile suferite (pe lângă faptul că autorii infracțiunilor pot să nu fie identificabili sau pot să nu dispună de fonduri suficiente pentru a plăti despăgubiri în cazul în care răspunderea lor este stabilită în cadrul altor proceduri). Contextul

istoric al sistemului din 1974 a implicat atentatele teroriste cu bombă în Dublin la sfârșitul anului 1972 și la începutul anului 1973.

- 16 Începând cu 1 octombrie 1972, persoanele care au suferit un prejudiciu ca urmare a unei infracțiuni comise prin violență în cadrul jurisdicției statului irlandez pot solicita să beneficieze de măsurile reparatorii prevăzute de sistem. Sistemul a fost elaborat cu intenția de a fi comprehensibil pentru o persoană care are puține sau nu are deloc cunoștințe juridice și ca o persoană, acționând în nume propriu, să poată sesiza Tribunalul fără a avea nevoie de asistență juridică.
- 17 Tribunalul a fost înființat la 8 mai 1974 pentru a aplica sistemul și pentru a soluționa cererile în primă instanță și este anterior Directivei privind despăgubirile. Sistemul a fost modificat de două ori de la crearea sa, în anul 1986 (acesta fiind sistemul aplicabil în cadrul procedurii principale^[OMISSIS]) și în anul 2021^[OMISSIS].
- 18 Punctul 1 al sistemului prevede că se poate plăti o despăgubire pentru un prejudiciu corporal „în cazul în care prejudiciul este cauzat direct de o infracțiune comisă prin violență [...]”. În configurația sa inițială, sistemul prevedea despăgubiri pentru prejudicii generale, inclusiv pentru prejudicii morale, însă această dispoziție a fost eliminată în anul 1986, întrucât a pus presiune asupra resurselor financiare ale statului într-o perioadă de recesiune economică profundă.
- 19 Astfel cum a fost modificat în anul 1986, sistemul permitea efectuarea cu titlu de despăgubire a unei plăți „ex gratia” către o victimă. În special, punctul 6 din acesta prevedea că despăgubirile vor fi acordate de către Tribunal pe baza daunelor interese în temeiul Civil Liability Act 1995 (Legea din 1995 privind răspunderea civilă) (cu modificările ulterioare), exceptând faptul că nu se vor plăti despăgubiri:
- (a) *sub formă de despăgubiri exemplare, vindicative sau agravate;*
 - (b) *în ceea ce privește întreținerea oricărui copil născut de orice victimă a unei infracțiuni privitoare la viața sexuală;*
 - (c) *în ceea ce privește pierderea sau diminuarea speranței de viață;*
 - (d) *în cazul în care victima a decedat, în beneficiul moștenitorilor victimei sau*
 - (e) *în ceea ce privește prejudiciile suferite începând cu 1 aprilie 1986, în ceea ce privește prejudiciile morale. (sublinierea noastră)*
- 20 Sistemul nu impune un plafon maxim pentru despăgubirea plătită în temeiul acestuia. Costurile și cheltuielile de judecată nu pot fi recuperate în temeiul sistemului.

- 21 Litigiul principal privește excluderea plății de despăgubiri pentru prejudiciile morale suferite de o victimă și compatibilitatea acesteia cu articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile.

CADRUL JURIDIC

Dreptul Uniunii Europene

Directiva privind despăgubirile

- 22 Articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile impune statelor membre să apere drepturile victimelor infracțiunilor premeditate săvârșite prin violență în contexte naționale și transfrontaliere acordând o „despăgubire echitabilă și corespunzătoare”, după cum urmează:

„Toate statele membre asigură că dispozițiile de drept intern prevăd existența unui sistem de despăgubire a victimelor infracțiunilor premeditate săvârșite prin violență pe teritoriile lor respective care să garanteze o despăgubire echitabilă și corespunzătoare a victimelor.”

- 23 Considerentele Directivei privind despăgubirile descriu obiectivele care stau la baza acesteia după cum urmează:

„(1) Unul dintre obiectivele Comunității Europene îl constituie eliminarea, între statele membre, a obstacolelor existente în calea liberei circulații a persoanelor și serviciilor. [...]

(3) Consiliul European reunit la Tampere, în 15 și 16 octombrie 1999, a subliniat necesitatea stabilirii unor norme minime pentru protecția victimelor infracționalității, în special în ceea ce privește posibilitățile de acces la justiție și dreptul la reparație, inclusiv la rambursarea cheltuielilor de judecată. [...]

(6) Victimele infracționalității în Uniunea Europeană trebuie să aibă dreptul la o despăgubire echitabilă și corespunzătoare prejudiciilor suferite, indiferent de locul din Comunitatea Europeană în care a fost săvârșită infracțiunea.

(7) Prezenta directivă stabilește un sistem de cooperare în vederea facilitării accesului victimelor infracționalității la despăgubire, în situații transfrontaliere; acest sistem trebuie să funcționeze pe baza unor mecanisme, în vigoare în statele membre, de despăgubire a victimelor infracționalității premeditate săvârșite prin violență pe teritoriile respective. Este necesar, așadar, să fie creat un mecanism de despăgubire în toate statele membre. [...]

(10) Deseori, victimele infracțiunilor nu reușesc să obțină despăgubiri de la autorul infracțiunii ale cărei victime au fost, fie pentru că acesta din urmă nu dispune de resursele necesare pentru a respecta o hotărâre judecătorească prin

care victimei îi sunt acordate daune interese, fie pentru că nu poate fi identificat sau acționat în justiție.”

Jurisprudența Uniunii

- 24 Articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile a primit o atenție limitată din partea CJUE. Deși nu există cauze care să abordeze în mod direct și definitiv problema principală care face obiectul prezentei proceduri, și anume dacă și în ce măsură trebuie să se acorde despăgubiri pentru prejudiciile materiale și nepatrimoniale, inclusiv morale, recenta hotărâre a CJUE în cauza **[Presidenza del Consiglio dei Ministri/BV (C-129/19, EU:C:2020:566)**, denumită în continuare cauza „BV”] oferă indicații utile.

Despăgubire echitabilă și corespunzătoare

- 25 În cauza **BV**, instanța de trimitere a formulat o cerere de decizie preliminară prin care solicita, printre altele, să se stabilească dacă o despăgubire forfetară de 4 800 de euro acordată victimelor unei violențe sexuale în temeiul sistemului de despăgubire italian putea fi calificată drept „*echitabilă și corespunzătoare*” în sensul articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile.
- 26 CJUE a considerat că, deși Directiva privind despăgubirile nu se opune unor despăgubiri forfetare, suma forfetară de 4 800 de euro nu părea să corespundă cu o „*despăgubire echitabilă și corespunzătoare*” în sensul articolului 12 alineatul (2). Pentru a se pronunța în acest sens, CJUE a stabilit următoarele principii:
- i. statele membre dispun de o marjă de apreciere în ceea ce privește cuantumul despăgubirii acordate și în ceea ce privește modalitățile de stabilire a unei astfel de despăgubiri (*punctele 58 și 61*);
 - ii. despăgubirea trebuie plătită de autoritatea competentă a statului membru pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea prin intermediul unui sistem național de despăgubire „*a cărui viabilitate financiară trebuie asigurată pentru a garanta o despăgubire echitabilă și corespunzătoare oricărei victime a infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență*” (*punctul 59*);
 - iii. „*despăgubirea echitabilă și corespunzătoare*” în sensul articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile nu corespunde în mod necesar cu daunele interese care ar putea fi stabilite în sarcina autorului infracțiunii respective. Același quantum al despăgubirii „*nu trebuie să asigure neapărat o reparare integrală a prejudiciului material și moral suferit de respectiva victimă*” (*punctul 60*).
- 27 De asemenea, CJUE a arătat „elementele relevante” de interpretare a articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile de care *trebuie* să țină seama statele membre pentru a garanta că victimelor unei infracțiuni intenționate săvârșite prin violență li se acordă o despăgubire „*echitabilă și corespunzătoare*”:

- i un stat membru ar depăși marja de apreciere acordată de articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile *„dacă dispozițiile sale naționale ar prevedea o despăgubire a victimelor infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență pur simbolică sau vădit insuficientă în raport cu gravitatea consecințelor, pentru aceste victime, ale infracțiunii săvârșite”* (punctul 63 – sublinierea noastră);
- ii despăgubirea acordată victimelor în temeiul articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile *„reprezintă o contribuție la repararea prejudiciului material și moral suferit de acestea”* (punctul 64 – sublinierea noastră);
- iii contribuția la repararea prejudiciului material și moral *„poate fi considerată «echitabilă și corespunzătoare» în cazul în care compensează, într-o măsură adecvată, suferințele la care au fost expuse”* [victimele] (punctul 64 – sublinierea noastră);
- iv articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile nu se opune plății unor sume forfetare ca despăgubire dacă sumele respective sunt susceptibile să varieze *„în funcție de natura violențelor suferite”* astfel încât să se evite acordarea unei despăgubiri care este *„vădit insuficientă”* (punctele 65 și 66);
- v o despăgubire forfetară nu poate fi calificată drept *„echitabilă și corespunzătoare”* dacă nu ține seama de *„gravitatea consecințelor”*, pentru victime, ale infracțiunii săvârșite (punctul 69);
- vi despăgubirea trebuie să reprezinte *„o contribuție adecvată la repararea prejudiciului material și moral suferit”* (punctul 69 – sublinierea noastră).
- 28 În cauza **BV**, avocatul general a observat că, în ceea ce privește plata despăgubirilor în temeiul acestei directive, se aplicau un raționament și o logică diferite de cele care se aplică despăgubirilor acordate în temeiul dreptului național privind răspunderea civilă delictuală. În temeiul dreptului național privind răspunderea civilă delictuală, autorul infracțiunii este, în general, obligat la repararea sau restituirea integrală, iar suma acordată ar trebui să reflecte, cât mai exact posibil, întreaga despăgubire a pierderilor și a prejudiciilor suferite de victimă. Cu toate acestea, logica despăgubirii acordate în temeiul Directivei privind despăgubirile este aceea a unui ajutor public (financiar și generalizat) acordat victimelor infracțiunilor, care nu se bazează pe o anumită formă de culpă săvârșită de autoritățile statelor membre.
- 29 În aceeași cauză, avocatul general a mai arătat că, deși cerința ca despăgubirea să fie echitabilă și corespunzătoare limitează marja de apreciere a statelor membre, această limită este însă foarte „elastică”. Prin urmare, Directiva privind despăgubirile lasă, fără îndoială, statelor membre o marjă de apreciere în definirea sistemelor lor de despăgubire respective. Cu toate acestea, în prezenta cauză,

instanța de trimitere ridică problema competenței statelor membre de a limita domeniul de aplicare al sistemelor lor respective de despăgubire a victimelor infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență pentru a exclude în totalitate plata unei despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial, inclusiv prejudiciul moral.

Prejudiciul nepatrimonial

- 30 În cauza **BV**, CJUE nu a detaliat ce prejudicii ar putea fi considerate „nepatrimoniale”. Până în prezent, se pare că acest aspect nu a fost examinat de CJUE în contextul Directivei privind despăgubirile.
- 31 Termenul de prejudiciu „nepatrimonial” a fost analizat de CJUE în unele cauze în care se solicită daune în temeiul articolului 340 TFUE și în contextul protecției datelor.
- 32 În cauza **Uniunea Europeană (reprezentată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene)/Kendrion** (C-150/17, EU:C:2018:612), o cauză privind o acțiune în despăgubire în temeiul articolului 340 TFUE, avocatul general a analizat noțiunea de prejudiciu nepatrimonial în mod detaliat la pagina 12 din concluziile sale. La punctul 105 și următoarele, avocatul general a arătat:

105. Despăgubirile acordate în temeiul articolului 340 TFUE vizează restabilirea, pe cât posibil, a activelor deținute de victimă, așa cum erau înainte de comportamentul ilicit al instituției Uniunii.

Prin urmare, pierderile pecuniare care reprezintă o consecință directă a acestui comportament ar trebui în mod normal să fie compensate prin plata unei sume egale cu pierderile respective.

106. Totuși, [acest calcul al unei sume egale cu pierderile] nu poate fi aplicat [...] pierderilor care nu au un caracter pecuniar sau material. În majoritatea sistemelor juridice, noțiunea „prejudiciu moral” se referă la tipuri de prejudicii care sunt intangibile și cărora nu li se poate atribui cu ușurință o valoare economică de vreme ce, strict vorbind, nu au o valoare de piață. Exemplele tipice pentru astfel de prejudicii includ durerea și suferința, stresul emoțional, atingerile aduse calității vieții sau relațiilor personale. În esență, ea acoperă diferite forme de prejudicii fizice și/sau psihice [...]

108. În cazul în care compensația pecuniară (fără caracter simbolic) este considerată cea mai adecvată formă de reparație într- un anumit caz, nu este o sarcină ușoară să se cuantifice suma care urmează să fie acordată. Instanțele competente într- o astfel de cauză trebuie să estimeze suma care reflectă în mod adecvat prejudiciul suferit de victimă, fără a sancționa în mod nejustificat pe autorul comportamentului ilicit. În absența unor criterii economice evidente sau general acceptate, instanțele pot doar să se raporteze pentru orientări la principiile generale cum ar fi, de exemplu, principiile echității, legalității și proporționalității, pe de o parte, și

principiile previzibilității, securității juridice și egalității de tratament, pe de altă parte.

109. Astfel, este inevitabil ca instanțele să se bucure de o marjă de manevră semnificativă pentru a determina existența unui prejudiciu moral, pentru a identifica cele mai bune mijloace pentru a- l repara în mod corespunzător și, dacă este cazul, pentru a calcula suma care urmează să fie acordată.

- 33 În cauza **Österreichische Post** (C-300/21, EU:C:2023:370), CJUE a pronunțat prima sa hotărâre în care a analizat prejudiciul moral în contextul articolului 82 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date (denumit în continuare „RGPD”). CJUE a luat act de faptul că RGPD nu conținea nicio dispoziție care să aibă ca obiect definirea normelor privind evaluarea daunelor interese pe care o persoană vizată le-ar putea pretinde. Prin urmare, în lipsa unor norme de drept al Uniunii în materie, revenea sistemului juridic al fiecărui stat membru sarcina de a stabili modalitățile de reglementare a unor astfel de acțiuni și, în special, criteriile de determinare a întinderii despăgubirilor datorate, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și eficacității. În cauza **Natsionalna Agentsia Za Prihodite** (C-340/21, EU:C:2023:986), CJUE a confirmat că noțiunea „prejudiciu moral” include o situație în care persoana vizată se teme în mod întemeiat că unele dintre datele sale cu caracter personal pot face obiectul, în viitor, al unei difuzări sau al unei utilizări abuzive de către terți.
- 34 La 20 aprilie 2009, Comisia a prezentat Consiliului, Parlamentului și Comitetului Economic și Social European un raport privind aplicarea Directivei privind despăgubirile. Raportul conținea rezultatele unei examinări a stadiului, la acea dată, de punere în aplicare a Directivei privind despăgubirile în statele membre pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2006 și 31 decembrie 2008. În raport se arăta, printre altele, că marea majoritate a statelor membre oferă, în cadrul sistemelor lor, despăgubiri atât pentru prejudicii corporale, cât și pentru deces și că marea majoritate a acestora acopereau bolile și vătămrile psihice. Raportul a concluzionat că sistemele naționale de despăgubire ofereau o despăgubire echitabilă și corespunzătoare victimelor și că părea să existe un grad substanțial de conformitate în toate statele membre.

Dreptul intern

Legislația internă

- 35 Sistemul nu este un instrument legislativ. Este vorba despre o procedură administrativă în temeiul căreia victimele infracțiunilor pot solicita despăgubiri din partea statului. Este recunoscut faptul că acesta este anterior Directivei privind despăgubirile.

Jurisprudența națională

Jurisprudența națională relevantă care examinează existența unui drept la despăgubire pentru prejudiciul moral în temeiul Directivei privind despăgubirile

- 36 Hotărârea CJUE în cauza **BV** a făcut obiectul unei examinări detaliate de către Court of Appeal (Curtea de Apel) în cauzele *Doyle v The Criminal Injuries Compensation Tribunal & Ors.* și *Kelly v The Criminal Injuries Compensation Tribunal & Ors.* [2020] IECA 342 (denumite în continuare „Doyle/Kelly”). Apelanții au contestat sistemul pentru mai multe motive și au susținut, printre altele, că excluderea despăgubirii pentru prejudiciul moral încâlca articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile.
- 37 Apelanții au susținut că instanțele trebuie să se ghideze după principiile echivalenței și efectivității și sunt mandatate prin hotărârea CJUE în cauza **BV** să se asigure că „se ține seama de gravitatea consecințelor prejudiciului suferit de victimele” infracțiunilor intenționate prin includerea unei competențe de acordare a unei despăgubiri pentru prejudicii generale. Intimații au susținut că concluziile CJUE privind despăgubirea „echitabilă și corespunzătoare” (de la punctele 58 și 61) ar trebui interpretate în contextul sistemului italian care prevede despăgubiri forfetare. În schimb, sistemul din Irlanda nu are un plafon maxim și pot fi efectuate plăți pentru o serie de cheltuieli suportate, inclusiv pentru beneficii nerealizate viitoare.
- 38 La punctul 69, Court of Appeal (Curtea de Apel) a confirmat că „[n]u mai există nicio îndoială că Directiva [privind despăgubirile] conferă într-adevăr un drept prevăzut de dreptul Uniunii la despăgubire din partea statului” victimelor infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență.
- 39 Ca urmare a „precizării importante” aduse de CJUE cu privire la domeniul de aplicare al Directivei privind despăgubirile și a confirmării de către aceasta a unui drept prevăzut de dreptul Uniunii la despăgubire, [OMISSIS] [instanța] a statuat că este necesar să se examineze, printre altele, întinderea sau domeniul de aplicare al acestui drept și „în special excluderea despăgubirii pentru prejudiciul moral din sistemul irlandez [...]”.
- 40 Court of Appeal (Curtea de Apel) a observat că hotărârea în cauza **BV** cuprindea aprecieri care susțineau atât pozițiile apelanților, cât și pe cele ale intimaților. Aprecierile care tindeau să favorizeze pozițiile apelanților au fost rezumate după cum urmează (la punctul 129):

„Trimiterile din hotărâre la marja de apreciere acordată statelor membre, la necesitatea de a asigura viabilitatea financiară a sistemelor naționale, la faptul că despăgubirea nu trebuie să fie aceeași cu cea care ar fi solicitată autorului real al infracțiunii, la faptul că ceea ce se interzice este o sumă «pur simbolică» sau «vădit insuficientă» și la aprobarea de principiu a sistemelor care includ o abordare forfetară, toate acestea tind să sprijine poziția statului.”

- 41 În ceea ce privește poziția apelanților, Court of Appeal (Curtea de Apel) a reținut „*trimiterile repetate*” din hotărârea în cauza **BV** la prejudiciul material și la cel nepatrimonial și a statuat (la punctul 129):

„Cu toate acestea, trimiterile clare și repetate la prejudiciul «nepatrimonial», precum și la prejudiciul material ar putea fi considerate ca sprijinind punctul de vedere al apelanților potrivit căruia despăgubirea pentru prejudiciul moral nu poate fi complet exclusă de la bun început”.

- 42 La punctul 129, Court of Appeal (Curtea de Apel) a reținut următoarele:

„În opinia noastră, cauza BV furnizează multe indicații cu privire la ceea ce constituie o despăgubire «echitabilă și corespunzătoare», dar nu semnaleză cu certitudine dacă un stat membru trebuie să furnizeze o anumită despăgubire pentru prejudiciul moral.” (Sublinierea noastră)

- 43 Court of Appeal (Curtea de Apel) a reținut că, pentru a soluționa problema dacă sistemul trebuie să prevadă atât despăgubiri pentru prejudicii speciale, cât și pentru prejudicii generale (prejudicii materiale și nepatrimoniale), poate fi necesar ca o instanță irlandeză să adreseze o întrebare preliminară, cu toate acestea nu a adresat o astfel de întrebare în acea cauză, printre altele din motive de prematuritate.

Jurisprudența națională relevantă care examinează prejudiciul „nepatrimonial”

- 44 Problema cu privire la prejudiciul pe care victima unei infracțiuni premeditate săvârșite prin violență trebuie să îl sufere pentru ca acesta să constituie un prejudiciu „nepatrimonial” nu a fost soluționată în dreptul irlandez. Acest lucru nu este surprinzător, întrucât sistemul nu prevede plata unor astfel de despăgubiri. Cu toate acestea, trebuie să se observe că întinderea prejudiciului [„nepatrimonial” a primit o anumită apreciere jurisdicțională din partea Irish Circuit Court (Tribunalul de Circuit, Irlanda) într-un context recent privind protecția datelor.

- 45 În cauza **Kaminski v Ballymaguire Foods Limited** [2023] IECC 5, [OMISSIS] [instanța] a considerat că încălcarea de către pârât a articolului 117 din Data Protection Act 2018 (Legea privind protecția datelor din 2018) și/sau a RGPD i-a produs reclamantului o stare de jenă gravă și insomnii și că acesta avea dreptul la o despăgubire pentru prejudiciul nepatrimonial. Curtea a subliniat factorii care se pot aplica în evaluarea despăgubirilor pentru prejudiciul moral, inclusiv următorii:

Nu există un prag minim de gravitate necesar pentru existența unei cereri de despăgubire pentru repararea prejudiciului nepatrimonial. Cu toate acestea, despăgubirea pentru prejudiciul nepatrimonial nu acoperă „simpla nemulțumire”.

Trebuie să existe o legătură între încălcarea datelor și prejudiciul invocat.

În cazul în care prejudiciul este nepatrimonial, acesta trebuie să fie real și nu speculativ.

Prejudiciul trebuie să fie dovedit. Este puternic de dorit să se prezinte probe. Prin urmare, de exemplu, în cazul unei cereri de despăgubire pentru suferință și anxietate, sunt de dorit probe independente, cum ar fi, de exemplu, un raport al unui psiholog sau dovezi medicale. »[...]”

Jurisprudența națională relevantă referitoare la funcția și la evaluarea despăgubirilor pentru prejudiciul moral

- 46 Funcția despăgubirilor pentru prejudicii generale (sau a despăgubirilor pentru prejudicii nepatrimoniale) pentru durere și suferințe a fost examinată de Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda) prin hotărârea în cauza **Sinnott v Quinnsworth** [1984] ILRM 523, în care președintele Curții Supreme a statuat după cum urmează (p. 531):

„Despăgubirile pentru prejudicii generale sunt menite să reprezinte o compensație pecuniară echitabilă și rezonabilă pentru durerea, suferința, neplăcerea și pierderea bucuriilor vieții pe care prejudiciul le-a cauzat și le va cauza reclamantului.”

- 47 În documentul său de consultare intitulat *„Despăgubirea victimelor infracțiunilor”* [OMISSIS], Comisia pentru reforma legislativă observă că victima oricărei infracțiuni poate introduce o acțiune în justiție împotriva persoanei despre care se pretinde că i-a cauzat prejudiciul, dat fiind că o infracțiune va constitui în general și o faptă civilă delictuală precum actele de lovire sau alte violențe.

- 48 În ceea ce privește evaluarea despăgubirilor care trebuie plătite de autorul infracțiunii, Court of Criminal Appeal (Curtea Penală de Apel), în cauza **The People (DPP) v Lyons** [2014] IECCA 27, a statuat că:

„Este aproape axiomatic ca o persoană care, printr-o faptă penală, cauzează un prejudiciu sau o pagubă unei alte persoane să fie considerată răspunzătoare separat și distinct pentru plata despăgubirii integrale în cadrul unei proceduri civile. Este vorba despre o răspundere civilă independentă de răspunderea penală a persoanei condamnate.”

- 49 Făcând abstracție de posibilitatea unor despăgubiri exemplare, quantumul despăgubirilor care pot fi stabilite în sarcina autorului infracțiunii în ceea ce privește o astfel de răspundere delictuală este posibil să fie stabilit prin raportare la Personal Injury Guidelines (Liniile directoare privind prejudiciul corporal) adoptate de Judicial Council (Consiliul Judiciar, Irlanda) în anul 2021, care clasifică nivelul despăgubirilor care, potrivit acestuia, ar putea fi acordate în mod corect și echitabil în ceea ce privește diferite tipuri de prejudicii corporale.

- 50 În cauza **DPP v Stephen Duffy** [2023] IESC 1, Supreme Court (Curtea Supremă) a subliniat importanța hotărârii în cauza **BV** și a statuat la punctul 67:

„Curtea [CJUE] a reținut, de asemenea, că despăgubirea «echitabilă și corespunzătoare» a victimelor infracțiunilor nu trebuie să aibă în mod necesar același quantum cu cel pe care un infractor ar putea fi obligat să îl plătească ca reparație integrală. Este vorba mai degrabă despre o contribuție la repararea prejudiciului material și nepatrimonial suferit. În plus, statele sunt îndreptățite să se asigure că sistemele lor sunt viabile din punct de vedere financiar. Cu toate acestea, despăgubirile acordate trebuie să țină seama de gravitatea consecințelor infracțiunii pentru victimă și nu pot fi «pur simbolice sau vădit insuficiente»”.

NECESITATEA UNEI TRIMITERI PRELIMINARE ADRESATE CURȚII DE JUSTITIE

- 51 Având în vedere toate cele de mai sus, instanța de trimitere consideră că este necesar să se clarifice dacă Directiva privind despăgubirile impune statului membru [statelor membre] să despăgubească victimele atât pentru prejudiciile materiale, cât și pentru cele nepatrimoniale. „Elementele relevante” identificate de CJUE în cauza **BV** reprezintă normele minime necesare pentru a garanta că un sistem de despăgubire asigură o despăgubire „echitabilă și corespunzătoare” victimelor infracțiunilor intenționate în sensul articolului 12 alineatul (2)?
- 52 În cazul unui răspuns afirmativ, instanța de trimitere consideră, de asemenea, că este necesară o clarificare cu privire la tipurile de prejudicii care intră în domeniul de aplicare al noțiunii „prejudiciu nepatrimonial” și dacă aceasta include în special „prejudiciul moral” al victimei. Pe scurt, statele membre sunt obligate să acorde o anumită despăgubire pentru prejudiciul moral[?]
- 53 În sfârșit, reiese în mod clar din cauza **BV** că „despăgubirea echitabilă și corespunzătoare” în sensul Directivei privind despăgubirile nu corespunde în mod necesar despăgubirilor care ar putea fi acordate în temeiul Liniilor directoare privind prejudiciul corporal în sarcina autorului infracțiunii. Cu toate acestea, instanța de trimitere consideră că este necesară o clarificare în ceea ce privește relația dintre despăgubirea integrală (și anume despăgubirile care pot fi acordate victimei stabilite în sarcina autorului infracțiunii) și, pe de altă parte, suma care constituie o „despăgubire echitabilă și corespunzătoare” în sensul Directivei privind despăgubirile.

MOTIVAREA TRIMITERII PRELIMINARE

- 54 Toate părțile aflate în fața instanței de trimitere susțin că, pentru a răspunde la întrebările de mai sus care se ridică în cadrul procedurii principale, instanța de trimitere are nevoie de asistența CJUE pentru interpretarea articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile.
- 55 Instanța de trimitere este de acord că, în urma hotărârii CJUE în cauza **BV**, este necesară o mai mare claritate în ceea ce privește problema dacă sistemul, care interzice plata unei despăgubiri pentru prejudiciul moral în cazurile care nu sunt mortale, este incompatibil cu obligațiile statului în temeiul articolului 12

alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile și, în caz afirmativ, în ceea ce privește criteriile care ar trebui să ghideze instanța de trimitere în evaluarea despăgubirilor pentru „*prejudiciul moral*”.

- 56 Instanța de trimitere a fost informată că există aproximativ 17 cauze distincte pendinte în fața High Court (Înalta Curte, Irlanda) în care a fost ridicată aceeași problemă. Aceste cauze vor beneficia de asistența pe care CJUE o va acorda în cadrul prezentei proceduri.
- 57 Pentru a răspunde la întrebările de mai sus care se ridică în cadrul procedurii principale, instanța de trimitere are nevoie de asistența CJUE pentru interpretarea articolului 12 alineatul (2) din Directiva privind despăgubirile și pentru tranșarea întrebărilor specifice de mai jos.

ÎNTREBĂRILE PRELIMINARE

- a) Obligația impusă statelor membre prin articolul 12 alineatul (2) din Directiva 2004/80/CE [...] de a acorda o „*despăgubire echitabilă și corespunzătoare*” victimelor infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență impune despăgubirea unei victime atât pentru prejudiciul material, cât și pentru prejudiciul moral, în sensul Hotărârii *Presidenza del Consiglio dei Ministri/BV* [...] (C[-]129/19, EU:C:2020:566)?
- b) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de la litera a), care sunt tipurile de prejudicii care intră în domeniul de aplicare al „*prejudiciului moral*”?
- c) În special, „*durerea și suferințele*” victimei se încadrează în domeniul de aplicare al „*prejudiciului moral*”?
- d) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebările de la literele a) și c), ținând seama de faptul că statele membre sunt obligate să garanteze viabilitatea financiară a sistemelor lor, ce relație ar trebui să existe între „*despăgubirea echitabilă și corespunzătoare*” acordată unei victime în temeiul Directivei [2004/80] și despăgubirile în temeiul răspunderii delictuale care ar fi acordate victimei respective și care ar fi în sarcina autorului infracțiunii în calitatea sa de autor al unei fapte civile delictuale[?]
- e) Despăgubirea stabilită pentru victimele infracțiunilor intenționate săvârșite prin violență în cadrul *Scheme of Compensation for Personal Injuries Criminally Inflicted* (Sistemul de despăgubire pentru prejudiciile corporale produse ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni) poate fi considerată o „*despăgubire echitabilă și corespunzătoare a victimelor*” în sensul articolului 12 alineatul (2) din Directiva [2004/80] în cazul în care unei victime i se acordă suma de 645,65 euro ca despăgubire pentru o leziune oculară gravă care a avut drept consecință o deficiență de vedere permanentă?

PUNCTUL DE VEDERE AL INSTANȚEI DE TRIMITERE

- 58 Recomandările CJUE în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimiterilor preliminare (2019/C3 80/01) menționează că instanța de trimitere poate să își expună succint punctul de vedere cu privire la răspunsul care ar trebui să fie dat la întrebările adresate cu titlu preliminar, o astfel de expunere dovedindu-se utilă pentru CJUE.
- 59 Punctul de vedere al instanței de trimitere cu privire la problemele ridicate la întrebările de la literele a)-c) de mai sus este următorul:

Cele trei trimiteri făcute de CJUE (la punctele 60, 64 și 69 din Hotărârea **BV**) la o „*despăgubire echitabilă și corespunzătoare*” care înglobează „*prejudiciile morale*” în mod expres și în plus față de „*prejudiciile materiale*” sugerează în mare măsură că despăgubirea pentru „*prejudiciile morale*” nu poate fi exclusă în totalitate.

Prejudiciul nepatrimonial nu se distinge conceptual de „*prejudiciul moral*” pentru care despăgubirile generale sunt menite să reprezinte o compensație pecuniară echitabilă și rezonabilă.

În plus, la punctul 64 din Hotărârea **BV**, CJUE a statuat că despăgubirea acordată victimelor reprezintă o „*contribuție la repararea prejudiciului material și moral suferit de acestea*”. CJUE a statuat apoi că o astfel de contribuție poate fi considerată „*echitabilă și corespunzătoare*” în cazul în care compensează, într-o măsură adecvată, „*suferințele*” la care au fost expuse aceste victime. Trimiterea la „*suferințe*” implică de asemenea în mod clar că „*prejudiciul moral*” trebuie să fie compensat cel puțin într-o anumită măsură.

În sfârșit, este dificil de înțeles cum se poate considera că despăgubirea ia în considerare „*gravitatea consecințelor*” pentru victimă (precum la punctele 63 și 69 din Hotărârea **BV**) dacă despăgubirile pentru „*prejudiciul moral*” sunt excluse în totalitate.

Prin urmare, pentru a putea fi calificată drept „*despăgubire echitabilă și corespunzătoare*” în temeiul articolului 12 alineatul (2), despăgubirea victimei trebuie să includă o anumită contribuție pentru „*prejudiciul moral*”.

22 martie 2024